“อนุบาลตากสิน บ้านค่าย” ต้นแบบการปลูกหญ้าแฝก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตระหนักถึงสภาพปัญหาและสาเหตุที่เกิดขึ้นและทรงตระหนักถึงศักยภาพของหญ้าแฝก ซึ่งเป็นพืชที่จะช่วยป้องกันการชะล้างพังทลายดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้นไว้ในดินได้ จึงได้มีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการศึกษาทดลองเกี่ยวกับหญ้าแฝก

จากสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรที่ดินส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผิวหน้าดินถูกกัดเซาะจากฝนที่ตกลงมาและน้ำที่ไหลบ่าหน้าดินเป็นจำนวนมาก ทำให้สูญเสียดินที่อุดมสมบูรณ์ไป บางครั้งยังเกิดปัญหาดินพังทลายก่อให้เกิดผลเสียหายต่อพื้นที่ที่ทำการเกษตร ส่งผลให้พื้นที่ซึ่งเดิมเคยให้ผลผลิตทางเกษตรกรรมสูงกลับให้ผลผลิตลดลง

นายอภิชาต จงสกุล

แม้ว่าจะเป็นพื้นที่ที่ได้รับปริมาณน้ำฝนมากเพียงพอแต่เนื่องจากการไหลบ่าของน้ำฝนจำนวนมาก ทำให้พื้นที่ดินไม่สามารถเก็บกักน้ำฝนได้อย่างเต็มที่

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่สนองพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงได้มีการรณรงค์ให้มีการปลูกหญ้าแฝกขึ้น เนื่องจากเล็งเห็นว่าหญ้าแฝกมีลักษณะเด่นหลายประการ แต่การปลูกหญ้าแฝกส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ดินและน้ำ ลดการชะล้างพังทลายของดิน การช่วยเก็บกักตะกอนดินในพื้นที่ลาดชัน แต่จากผลของการวิจัยพบว่า หญ้าแฝกยังมีลักษณะในด้านการฟื้นฟูทรัพยากรดินด้วย ซึ่งช่วยให้ดินมีศักยภาพในการให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น การปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ดินเสื่อมโทรม หรือพื้นที่ดินมีปัญหา จึงมีส่วนช่วยฟื้นฟู และปรับปรุงดินให้มีสภาพดีขึ้น เนื่องจากผลของอินทรียวัตถุที่เพิ่มขึ้น และกิจกรรมของจุลินทรีย์บริเวณรากหญ้าแฝก รวมทั้งการมีความชื้นที่ยาวนานขึ้น สภาพดินจึงมีการพัฒนา และความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

ด้านการรักษาสภาพแวดล้อมหญ้าแฝกเจริญเติบโตได้ในสภาพดินที่มีโลหะหนัก ลักษณะดังกล่าวจึงมีการนำหญ้าแฝกมาปลูกเพื่อใช้บำบัดน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภท และดูดซับโลหะหนักจากดิน

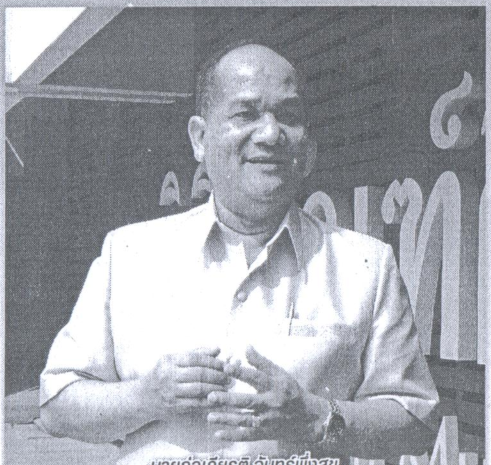

นายก่อเกียรติ จันทร์พึ่งสุข

สำหรับวิธีการที่นำหญ้าแฝกไปปลูกเพื่อจุดประสงค์ในการรักษาสภาพแวดล้อม ได้แก่ การปลูกหญ้าแฝกรอบขอบบ่อบำบัดน้ำทิ้ง เพื่อให้หญ้าแฝกช่วยดูดซับโลหะหนักบางชนิด การปลูกหญ้าแฝก เพื่อดูดซับโลหะหนักจากดิน การปลูกหญ้าแฝกแล้วให้น้ำทิ้งไหลผ่านในอัตราการไหลที่เหมาะสม

นายอภิชาต จงสกุล อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน บอกถึงเหตุผลที่เลือกโรงเรียนอนุบาลนานาชาติตากสินบ้านค่าย (วัดหวายกรอง) อ.บ้านค่าย จ.ระยอง เป็นต้นแบบในการปลูกหญ้าแฝก ตามโครงการพัฒนาและรณรงค์การใช้หญ้าแฝกอันเนื่องมาจากพระราชดำรัส นอกเหนือจากความสำคัญเรื่องความรู้ขั้นพื้นฐานแล้ว โรงเรียนยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมโรงเรียน ชุมชน และจังหวัดด้วย โดยเพิ่มเติมการพัฒนาจุดเรียนรู้เกี่ยวกับ “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานเกษตรกร

โดยกำหนดการปรับพื้นที่รกร้างให้มีลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดระยอง คือ มีทั้งภูเขา ที่ลาดเท ที่ราบลุ่ม และทางน้ำ เพื่อจำลองวิถีการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงในภูมิประเทศให้เสมือนจริง เมื่อปรับพื้นที่เรียบร้อยก็มอบหมายให้ครูและนักเรียนรับผิดชอบแต่ละพื้นที่ ร่วมกันปลูกพืชต่างๆ เน้นพืชที่เหมาะสมสำหรับปลูกในเขตพื้นที่ระยอง ทั้ง อาหาร นาข้าว ผลไม้ พืชผสมผสาน ร่วมทั้งการปลูกไม้ยืนต้นให้เป็น “ป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง” โดยตั้งชื่อจุดเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนว่า “ภูเขานที”

ด้าน**นายก่อเกียรติ จันทร์พึ่งสุข ผู้อำนวยการสำนักงานการพัฒนาที่ดินเขต 2** บอกว่า ปัจจุบัน “ภูเขานที” เป็นจุดเรียนรู้เศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในพื้นที่รูปแบบต่างๆ อาทิ บริเวณภูเขามีการปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินในบริเวณลาดชันสูงลดปัญหาการชะล้างหน้าดิน รวมทั้งมีการปลูกไม้ยืนต้นระหว่างแนวระดับแต่ละชั้น โดยมีกล้วยเป็นพืชที่เลี้ยงระหว่างที่ไม้ยืนต้นไม่เติบโต ส่วนบริเวณที่ราบจะเน้นปลูกหญ้าแฝกล้อมไม้ผลไม้ยืนต้น เพื่อรักษาความชุ่มชื้นและการปรับปรุงบำรุงดิน นอกจากนี้ยังขยายการให้ประโยชน์จากหญ้าแฝกไปยังบริเวณตลิ่งโค้งแม่น้ำระยองด้านหลังโรงเรียน ซึ่งฤดูน้ำหลากจะมีน้ำเอ่อท่วมสูงขึ้น เพื่อเป็นแนวป้องกันตลิ่งน้ำพังอีกด้วย